«ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՇԱՏ ԼԱՒ Է, ԲԱՅՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻՆ...»

Posted on February 3, 2024 by Keghart

Category: Opinions

Լիւսի Տէօքմէճեան, Երեւան, 31 յունուար 2024

Շատ յաճախ սփիւռքահայերու բերնէն լսած եմ այս արտայայտութիւնը. «Հայաստանը որպէս երկիր շատ լաւ է, բայց հայաստանցին...»: Բազմակէտերը ոչ թէ գործածուած ածական(ներ)ը չմէջբերելու համար են, այլ որովհետեւ տարբեր անձեր տարբեր բնորոշում(ներ) տալով շարունակած են այդ նախադասութիւնը:

Միշտ մտածած եմ, որ սփիւռքահայը գուցէ նախապաշարուած է հայրենաբնակ իր ազգակիցին նկատմամբ, որովհետեւ, ինչո՞ւ թաքցնենք, մանաւանդ տարիներ առաջ, երբ համեմատաբար շատ քիչ էր հայաստանցի-սփիւռքահայ շփումը, այս երկու ազգակից հայերը երբեմն իրարու կը հակադրուէին՝ իրարմէ տարբեր ըլլալու իրականութեամբ: Նպատակս նոյն՝ հայ ազգի զաւակներու միջեւ գոյութիւն ունեցող նկարագրային ու բնաւորութեան գիծերու տարբերութիւնները ընդգծել, կամ առաւել եւս՝ լուսարձակի տակ առնելով խտրականութիւն ընել չէ երբեւէ, քաւ լիցի: Բայց այս արտայայտութիւնը աւելիով վրդովեցուցիչ գտայ, երբ վերջերս նոյնը լսեցի Հայաստանի մէջ բնակող այլազգի աշխատաւորէ մը, որ գովասանքով կը խօսէր Հայաստան երկրին մասին, բայց կը դժգոհէր ժողովուրդին կոշտ կամ անազնիւ ըլլալու փաստէն:

Դժբախտաբար, կարելի չէ չնկատել վերոնշեալ օտարազգիին մատնանշած իրողութիւնը: Ի հարկէ պիտի չուզէի, որ այսպիսի կարծրատիպ ստեղծուէր օտարներու մէջ, ոչ ալ ընդհանրապէս հայերու մէջ՝ իրարու մասին, բայց իրօ՞ք հայրենաբնակ հայն ունի նկարագրի գիծ մը, վարուելակերպ մը, որ յաճախ կոշտ կամ անազնիւ ըլլալու բացասական տպաւորութիւնը կը ստեղծէ դիմացինին մէջ, մինչեւ իսկ, որոշ ծայրայեղ պարագաներու, այդ պատճառով անտանելի համարելով Հայաստանի մէջ ապրիլը շարունակելը:

Ամենապարզ օրինակը. եթէ անձ մը սպասարկման ոլորտի աշխատող չէ, ուր պարտադիր է չափազանց քաղաքավար ըլլալը եւ «շնորհակալութիւն», «խնդրեմ», «ներողութիւն» եւ համանման բառեր յաճախ օգտագործելը, առօրեայ հաղորդակցութեանց մէջ այս բառերը բացակայ են շատերու լեզուամտածողութենէն:

Մէջբերեմ հետեւեալ երեք դրուագները:

Արձակուրդը Շարմ ըլ-Շէյխի մէջ անցուցած անձ մը, իր ճամբորդութեան մասին պատմելով, գովասանքով կը խօսէր պանդոկի եգիպտացի պաշտօնեային մասին, որ ամէն բան ըսելէ ետք շնորհակալութիւն կը յայտնէր: Մտիկ ընողին արձագանգն էր ուշագրաւը: Ան զարմացած ըսաւ. «Մենք դենց բանի սովոր չենք»:

Թաքսիի վարորդին ճամբու ուղղութիւններ ցոյց տուող քոյրս իւրաքանչիւր ցուցումէ առաջ «որ խնդրեմ» բառակապակցութիւնը կը գործածէր, փոխարինելով սփիւռքահայերուս «հաճիս/հաճեցէք» բառերը: Մեկ ուղեւորութեան ընթացքին նշեալ արտայայտութեան երրորդ գործածումէն ետք, վարորդը ըսաւ. «Դուք հաստատ

Սփիւռքից էք, մենք էսպէս չենք խնդրում»:

Գործի բերումով հեռաձայնով այլ մարդոց հետ հաղորդակցած ժամանակ, մանաւանդ երբ խնդրանք մը ունիմ, բնականաբար, առ ի քաղաքավարութիւն, «որ խնդրեմ» կամ «շնորհակալ եմ» արտայայտութիւնները կ՚օգտագործեմ: Գործընկերներս քանի՜-քանի՜ անգամ զարմանք յայտնած են խօսելաձեւիս համար, պատճառաբանելով որ շատերու հետ աւելի խիստ եւ ոչ-խնդրողական ոճով պէտք է խօսիլ՝ գործը յառաջ տանելու համար, մանաւանդ որ, ըստ իրենց, խօսակիցս ստիպուած է իր աշխատանքային պարտականութիւնը կատարելու:

* * *

Այնպէս չէ որ տեղացիները անքաղաքավար են կամ քաղաքակրթութենէ զուրկ: Ո՛չ: Ըսել ուզածս այդ չէ: Բայց իրենք գուցէ ունին հաղորդակցութիւններու եւ շփումներու այլ ընկալում, որ խոտոր կը համեմատի ընկալմանը այն մարդոց, որոնք աւելի ջերմ ու սիրալիր են իրենց հաղորդակցական ձեւերուն մէջ:

Պահպանելով այն վարկածը, որ կեանքի մէջ բացարձակութիւններ չկան, միաժամանակ պէտք է արձանագրել, որ բոլոր ազգերուն մէջ ալ կարելի է գտնել տարբեր պահուածքի մարդիկ: Նաեւ նկատի առնելով, որ ոչ ընկերաբան եմ ու ոչ ալ հոգեբան այս խնդիրը մասնագիտական ակնոցով դիտած ըլլալու համար, բայց որպէս այս խնդիրին հետ ամէնօրեայ առնչութիւն ունեցող անձ, ապա կը հաւատամ, որ այս երեւոյթն ունի իր խորքային դրդապատճառներն ու հիմքերը:

Հայաստանի քարքարոտ ու ժայռոտ բնատեսարանը կարծես արտացոլուած ըլլայ հայրենաբնակ ժողովուրդի խառնուածքին մէջ: Թերեւս նոյն այդ սկզբունքով կարելի է հիմնաւորել Մերձաւոր Արեւելքի եւ ընդհանրապէս միջերկրածովեան երկիրներու ժողովուրդներուն ջերմ ու մեղրածոր արտայայտութիւնները, երբեմն չափազանցուած «անուշ լեզու»ն: Մերձաւորարեւելեան երկիրներու ժողովուրդներուն ընկերային խառնուածքը լրիւ այլ է, եւ երկար տարիներ հոն ապրած ըլլալով ու անոնց հետ առնչուած ըլլալով, հակառակը շատերուս խորթ ու կոշտ կրնայ թուիլ:

Ենթադրութիւնս նաեւ այն է, թէ հայրենաբնակ վերջին քանի մը սերունդները որքան ալ ազատութիւն «վայելած» ըլլան խորհրդային կարգերու ժամանակաշրջանին, որոշ չափով բռնաճնշուած եղած են կամ անոնց մէջ խառնուած են կարգ մը «խմորիչներ», որոնք բարելաւելու համար գուցէ եւս 33 տարի է պէտք:

Ժողովուրդներուն մէջ կայ ձեւակերպուած մտածելակերպ, որ կը դրսեւորուի ամէն ինչի, ընդ որոնց ընկերային յարաբերութիւններուն մէջ: Ինքնապաշտպանողական, առաւել եւս՝ յարձակողական, ամենագէտ ըլլալու յաւակնութեամբ, քիչ մը կոշտութեամբ ու կոպտութեամբ համեմուած պահուածքը, ըստ ինծի, հետեւանք է այդ մտածելակերպին, որ հայրենաբնակներուն մէջ աւելիով ամրապնդուած է անկախութեան տարիներուն: Շատ հաւանական է նաեւ, որ 1990-ականներու դժուարութիւններն ու զրկանքները

ժողովուրդին մէջ խամրեցուցած են ջերմութիւնը եւ անազնուութեան ու կոշտութեան ծիլեր աճեցուցած:

Այո՛, ես ալ նոյն՝ հայկական ծիներ կրող մարդ եմ, բայց ակնյայտ է սփիւռքահայերն ու հայրենաբնակները տարբերակող այդ նուրբ թելը: Սակայն յանուն արդարութեան պէտք է նշեմ, որ այդ առումով յստակ բարելաւում նկատելի է առաջուան հետ բաղդատած: Ուրեմն, կարելի է յոյս դնել ժամանակի ընթացքին եւ այլոց հետ շփուելու շնորհիւ յառաջացող դրական փոփոխութեան վրայ:

Այո՛, այս ուղղութեամբ դեռ ճանապարհ կայ անցնելիք, բայց պէտք չէ նախապաշարուիլ եւ հայրենաբնակ ազգակիցներէ ոմանց տհաճ վարուելակերպը պատճառաբանել առհասարակ հայրենաբնակներու հետ շփումը անյոյս համարելու համար, որովհետեւ, ինչպէս այլ, նաեւ ընկերային գետնի մէջ մեր ներդրումը կրնանք ունենալ՝ զիրար ջերմացնելով, զիրար աւելի հանդուրժող ու աւելի ազնիւ դարձնելով: Սա՝ փոխադարձ ու կախարդական ազդեցութիւն ունեցող հանգամանք է, որ կը ստեղծէ աւելի բարեհամբոյր հասարակութիւն, հետեւաբար՝ աւելի քաղաքավար ու աւելի ազնիւ յարաբերող ժողովուրդ, ինչը նպաստող գործօն է մեր հայրենական պետութեան բարգաւաճման համար:

There are no comments yet.